

УДК 343.615.1

Ірина Русакова,здобувач кафедри кримінального права та кримінології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УМИСНЕ ТЯЖКЕ ТІЛЕСНЕ УШКОДЖЕННЯ, ВЧИНЕНЕ ГРУПОЮ ОСІБ (Ч. 2 СТ. 121 КК УКРАЇНИ): ВАДИ ЗАКОНОДАВЧОГО ФОРМУЛЮВАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ

У статті розглядаються проблемні аспекти кваліфікації умисного тяжкого тілесного ушкодження, вчиненого групою осіб. Обґрунтовується теза про те, що в окремих випадках дії осіб слід кваліфікувати залежно від спрямованості умислу з урахуванням фактично спричиненої шкоди здоров'ю потерпілого.

Ключові слова: група осіб, суб'єкт злочину, тяжке тілесне ушкодження, кваліфікація злочинів.

Постановка проблеми. Стаття присвячена аналізу актуальної проблеми – розумінню термінологічних конструкцій «група осіб», «група осіб за попередньою змовою» як форм співучасті під час завдання умисного тяжкого тілесного ушкодження (ч. 2 ст. 121 КК України).

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми. Названу проблему досліджували Д. П. Альошин, Ф. Г. Бурчак, Н. О. Гуророва, Г. О. Ганова, І. М. Гриниха, В. К. Грищук, А. Ф. Зелінський, М. Г. Иванов, М. І. Ковальов, О. О. Кваша, П. С. Матишевський, Г. В. Новицький, Р. С. Орловський, М. І. Панов, В. С. Прохоров, П. П. Тельнов, А. Н. Трайнін, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, М. І. Панов, Н. М. Ярмиш та інші.

Метою даної статті є встановлення основних проблем кваліфікації умисного тяжкого тілесного ушкодження, вчиненого групою осіб, та вироблення пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства для того, щоб подолати ці труднощі та досягнути єдиного підходу у кваліфікації типових кримінально-правових ситуацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ч. 2 ст. 121 КК України до кваліфікованих видів злочину відносить умисне тяжке тілесне ушкодження, **вчинене групою осіб**.

Відповідно до ч. 1 ст. 28 КК України, злочин визнається таким, що вчинений групою осіб, якщо у ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою. Взаємодія учасників виникає у момент початку скоєння злочи-

ну або під час його вчинення. При цьому необов'язково, щоб тілесні ушкодження були заподіяні кожним із них (наприклад, один з учасників групи пригнічує опір потерпілого, тоді як інший заподіює ушкодження). У цих випадках, як правило, співучасник приєднується до виконавця, що вже почав виконувати об'єктивну сторону злочину. Їхні дії мають бути погоджені щодо об'єкта та об'єктивної сторони злочину, і ці особи повинні усвідомлювати, що діють спільно для досягнення єдиного злочинного результату. Наведемо приклад умисного спричинення тяжкого тілесного ушкодження групою осіб без попередньої змови.

Під час вживання алкогольних напоїв між Р., К. та неповнолітнім Л., з одного боку, та Я., з іншого боку, виникла сварка на ґрунті особистих неприязних відносин. У Р. виник умисел на умисне заподіяння тілесних ушкоджень Я. З цією метою він умисно, зі значною силою прикладання, завдав потерпілому удар рукою по його голові, від чого останній, втративши рівновагу, впав на підлогу. Р., продовжуючи свої злочинні дії, став завдавати численні удари ногами потерпілому Я. по голові та тулубу. К. та неповнолітній Л., усвідомлюючи протиправний характер дій Р., приєдналися до нього та, діючи за єдиним спільним умислом, спрямованим на умисне заподіяння тілесних ушкоджень, з особистих неприязних стосунків почали спільно наносити численні удари ногами по голові і тулубу потерпілому Я. аж до втрати ним свідомості та настання смерті потерпілого на місці події. Суд вказав, що в результаті спільних, умисних, протиправних дій

Р., К. та неповнолітній Л., діючи групою, заподіяли Я. тілесні ушкодження, які належать до тяжких, небезпечних для життя в момент заподіяння, що спричинили смерть потерпілого. Суд визнав, що «винуватість обвинувачених доведено в повному обсязі, і кваліфікував їхні дії за ч. 2 ст. 121 КК України як умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене групою осіб, що спричинило смерть потерпілого» [1].

Теоретичною і практичною проблемою є кваліфікація умисного тяжкого тілесного ушкодження, вчиненого групою осіб за попередньою змовою або організованою групою, оскільки ч. 2 ст. 121 КК України передбачає як кваліфікуючу ознаку вчинення злочину лише групою осіб. Як слушно відзначає С. Д. Шапченко, «за змістом ч. 1 ст. 28 КК, відсутність попередньої змови між виконавцями злочину є обов'язковою ознакою його вчинення «групою осіб». Таким чином, вчинення особою злочину за наявності попередньої змови формулюванням «вчинення злочину групою осіб» не охоплюється, і ця ознака такій особі інкримінуватись не повинна» [2, с. 91].

Правовим орієнтиром у вирішенні цього питання нині може слугувати позиція вищої судової інстанції, відповідно до якої кваліфікуюча ознака «вчинення злочину групою осіб» охоплює як форму співучасті, визначену в ч. 1 ст. 28 КК, так і вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою (ч. 2 ст. 28 КК), організованою групою (ч. 3 ст. 28 КК) чи злочинною організацією (ч. 4 ст. 28 КК) (п. 6 постанови Пленуму ВСУ від 22 грудня 2006 року №10 «Про судову практику у справах про хуліганство»). Схоже положення наведено й у абз. 4 п. 16 постанови Пленуму ВСУ від 7 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику у справах про злочини проти життя та здоров'я особи» – умисне вбивство, вчинене організованою групою, також кваліфікується за п. 12 ч. 2 ст. 115 КК. У разі, коли група осіб, яка вчинила за попередньою змовою умисне вбивство, являла собою злочинну організацію, озброєну банду, терористичну групу чи терористичну організацію, не передбачене законом воєнізоване або збройне формування, організовану групу, створену з метою тероризування у виправних установах засуджених чи нападу на адміністрацію цих установ, відповідальність учасників групи настає за п. 12 ч. 2 ст. 115 та відповідно за ч. 1 ст. 255, ст. 257, ч. 3 або ч. 4 ст. 258, ч. 5 ст. 260, ст. 392 КК. Таким же шляхом пішла судова практика у розгляді справи про умисне спричинення тяжкого тілесного ушкодження групою осіб за попередньою змовою. Так, дії обвинуваченого були ква-

ліфіковані за ч. 2 ст. 121; ч. 2 ст. 146; ч. 1 ст. 263 КК України за таких обставин. 17 серпня 2009 року він, за попередньою змовою з А. та невстановленою слідством особою, на автомобілі ВАЗ 21099 приїхав для з'ясування стосунків із потерпілим. Групою осіб за попередньою змовою завдавали потерпілому удари по різних частинах тіла. При цьому обвинувачений застосував дерев'яну палку. Потерпілому були заподіяні тілесні ушкодження, небезпечні в момент спричинення. Після цього, діючи за попередньою змовою, підсудні та невстановлена слідством особа незаконно позбавили потерпілого волі, зв'язавши йому руки, помістили в багажник автомобіля та, закривши кришку багажника, вивезли його на дорогу, що веде з смт. Лисець Тисменицького району в с. Іваніківку Богородчанського району. Там розв'язали та відпустили [3] (курсив – виділено мною – І.Р.). Такі приклади не поодинокі, по суті суди здебільшого кваліфікують злочин, вчинений за попередньою змовою групою осіб, за ч. 2 ст. 121 КК. Проте такий підхід вважаємо нелогічним та позбавленим концептуальних ознак.

Так, суд змушений кваліфікувати дії винного за ч. 3 ст. 28, ч. 2 ст. 121 КК України для того, щоб відобразити та врахувати форму співучасті у вчиненні злочину. Такий підхід суперечить загальним засадам кваліфікації злочинів, відповідно до яких у формулі кваліфікації та юридичному формулюванні обвинувачення може бути вказана лише роль інших співучасників злочину (крім виконавця) з посиланням на відповідну частину ст. 27 КК України.

Так, за обставинами справи, викладеними в мотивувальній частині вироку, можна дійти висновку, що обвинувачений «переслідуючи мотиви особистої неприязні до депутата Миргородської міської ради Полтавської області сьомого скликання, що виникли на підґрунті розбіжностей в політичних поглядах щодо соціально-економічного розвитку міста, створив організовану злочинну групу, тобто стійке об'єднання групи осіб для спільного заняття злочинною діяльністю, а саме для підготовки та вчинення тяжкого злочину». До групи входило троє осіб, які разом ретельно та довго розробляли план нападу на депутата. За висновком суду, «організована злочинна група характеризувалась насильницькою направленістю дій її учасників, єдністю їх намірів щодо нанесення тяжких тілесних ушкоджень потерпілому, високим ступенем організації нападу, якому передував тривалий підготовчий період, підшукування знарядь та засобів для вчинення злочинів, своєю стійкістю, ретельною роз-

робкою плану вчинення злочину, чітким розподілом ролей між співучасниками, а також вжиттям відповідних засобів конспірації». Суд конкретизував роль кожного співучасника злочину, вказавши, хто саме наносив удари потерпілому. «Продовжуючи свої злочинні дії, діючи за задалегідь розробленим планом, реалізуючи свій єдиний злочинний умисел, дочекавшись, коли потерпілий опиниться в темному віддаленому місці вулиці та наблизиться до них, обвинувачений надав команду до нападу, та вибігши на дорогу, задалегідь підготовленим тупим твердим предметом, збив потерпілого з велосипеду. Після чого він спільно з братом та своїм товаришем, ще двома особами застосували до потерпілого насильство, небезпечне для його життя та здоров'я, яке виразилось у нанесенні металевими предметами, руками, ногами не менше чотирьох ударів в область голови потерпілого, не менше чотирьох ударів по тулубу потерпілого та численних ударів по його кінцівках. Після отриманих тілесних ушкоджень потерпілий помер у лікарні».

За висновком суду, «такі умисні та протиправні дії обвинуваченого органом досудового розслідування кваліфіковані за ч. 3 ст. 28, ч. 2 ст. 121 КК України як такі, що виразились в умисному нанесенні тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого, вчинене в складі організованої злочинної групи» [4]. Отже, ч. 2 ст. 121 КК інкримінована винному за ознакою спричинення смерті, без урахування того, що злочин було вчинено «групою осіб». У цій справі суд кваліфікував дії винного як виконавця вчинюваного злочину, що є, на нашу думку, правильним, хоча обвинувачений фактично виконував ще й ролі організатора, підбурювача та пособника. У судовій практиці традиційним є питання про кваліфікацію діяння особи, яка, вчиняючи спільний злочин, виконала декілька ролей. Пленум Верховного Суду України надав роз'яснення лише щодо окремих злочинів. Так, відповідно до п. 20 постанови «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 15 квітня 2005 р. № 5, «дії осіб, які взяли участь у легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, як організатори, підбурювачі або пособники, якщо вони не є одночасно співвиконавцями цього злочину, належить кваліфікувати за відповідними частинами статей 27 і 209 КК» [5]. Схожий підхід наведений в абз. 1 п. 3 постанови ПВСУ «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 р. № 2 [6] та абз. 5 п. 3 поста-

нови ПВСУ «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» від 23 грудня 2005 р. № 13 [7]. Отже, якщо співучасник у спільному вчиненні злочину виконав декілька ролей, і в тому числі роль виконавця (співвиконавця), – кваліфікація його діяння має здійснюватися лише за статтею (частиною статті) Особливої частини КК. Водночас усі ролі, виконані таким співучасником у спільному вчиненні злочину, зазначаються у мотивувальній частині відповідних процесуальних документів і враховуються під час призначення покарання (ч. 4 ст. 68 КК) [8, с. 152].

Яскравим прикладом, який може проілюструвати вади законодавчих конструкцій, про які згадувалось вище та які вплинули на розбіжності у кваліфікації злочинів, що здійснювались органом досудового слідства та судом, може слугувати наступна справа. Так, обвинувачений, маючи на меті нанесення тяжких тілесних ушкоджень потерпілому з не встановлених слідством мотивів, для полегшення вчинення злочину вирішив вступити у попередню змову про скоєння вказаного злочину з раніше знайомими йому двома особами. Під час розмови запропонував їм разом скоїти злочин, а саме спричинити тілесні ушкодження потерпілому, з яким, як пояснив, у нього склалися неприязні стосунки на особистому ґрунті, на що отримав згоду останніх; обвинуваченим був розроблений детальний план скоєння злочину з чітким розподілом ролей та ступеня участі кожного. Як організатор вказаного злочину, він взяв на себе усі фінансові витрати, пов'язані з проживанням, їх харчуванням, придбанням предметів (засобів), необхідних для скоєння злочину, а саме транспортного засобу, за допомогою якого планувалось спровокувати дорожньо-транспортну пригоду зі службовим автомобілем потерпілого, а також залізних побутових предметів, якими планувалось завдати тілесні ушкодження потерпілому.

Один із виконавців, відповідно до задалегідь розробленого плану, скоїв наїзд переднім колесом свого мотоцикла на задній бампер автомобіля потерпілого, спровокувавши тим самим дорожньо-транспортну пригоду. Потерпілий сприйняв наїзд мотоцикла на автомобіль як ДТП, зупинив свій службовий автомобіль. Вийшовши із салону, потерпілий почав розмовляти з виконавцем з метою з'ясувати причину аварії. Інший співвиконавець, виконуючи умови злочинної змови в частині, покладеній на нього, непомітно для потерпілого підійшов до того ззаду та завдав два

удари заздалегідь придбаним та принесеним із собою залізним зубилом в область голови останнього, від яких той впав на землю обличчям до низу. Від цих ударів зубило випало з рук, але той продовжував завдавати удари потерпілому руками і ногами в область голови та тулубу, завдавши по 5 ударів руками та ногами. Водій мотоцикла також став завдавати удари ногами в область тулубу потерпілого, нанісши не менше чотирьох ударів, а потім підбравши зубило, наніс ним шість ударів в область голови потерпілого, який намагався при цьому захищати голову руками, у зв'язку з чим удари частково припадали на руки. Потерпілому були заподіяні тяжкі тілесні ушкодження

Орган досудового слідства кваліфікував дії обвинуваченого за ч. 3 ст. 28, ч. 2 ст. 121 КК. Проте суд врахував, що «ст. 121 ч.2 КК України не передбачає такої кваліфікуючої ознаки, як вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб, а лише має таку кваліфікуючу ознаку, як вчинення злочину групою осіб, яка органом досудового слідства в обвинуваченні не інкримінується підсудному», перекваліфікував дії винного на ч. 3 ст. 27, ч. 1 ст. 121 КК як організатора вчинення «умисного тілесного ушкодження, небезпечного для життя в момент заподіяння, вчинене групою осіб за попередньою змовою». Аргументуючи свою позицію, суд вказав: «Однак у ході досудового слідства, додаткового розслідування та судового слідства у вказаній справі органами досудового слідства не було здобуто належних та допустимих доказів на підтвердження створення організованої групи. ...Суд визнає доведеним співучасть у вчиненні злочину відносно потерпілого підсудним як його організатора, оскільки він виконав усі дії, спрямовані на організацію злочину, керував його підготовкою та вчиненням» [9].

Отже, аналізуючи дану справу, можемо зробити такі висновки. Суд не врахував рекомендації вищої судової інстанції щодо інкримінування ознаки «група осіб» (ч. 2 ст. 121 КК) у разі вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою, а дотримався «букви закону» та вдався до буквального, а не розширеного тлумачення ч. 1 ст. 28 КК. У результаті ми отримали не досить аргументовану з точки зору справедливості кваліфікацію тяжкого злочину, скоєного у співучасті, з розподілом ролей (два співвиконавця та організатор), що, безумовно, має вищий ступінь суспільної небезпечності, ніж злочин, передбачений ч. 1 ст. 121 КК.

Для уникнення таких формальних та змістових неточностей пропонуємо доповнити ч. 2 ст. 121 КК України та зазначити: «Умисне тяжке тілесне ушкодження, ...вчи-

нене групою осіб, групою осіб за попередньою змовою...». При цьому бажано виокремити скоєння злочину організованою групою в окремий особливо кваліфікований склад умисного тяжкого тілесного ушкодження та доповнити чинний КК частиною 3: «Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене організованою групою», встановити підвищену кримінальну відповідальність.

Така необхідність зумовлена вимогами судової практики.

Ми не можемо оминати увагою дискусію, що точиться в наукових колах, щодо формулювань, які містяться у ст. 28 КК України. Теоретиків і практиків бентежить, що у ч. 1 ст. 28, де розкривається поняття групи осіб, ідеться про виконавців злочину, а в ч. 2, тобто стосовно дій групи осіб за попередньою змовою, види співучасників не названі. Це й наводить на думку, що законодавець не обмежує «групу осіб за попередньою змовою» тільки співвиконавством, а має на увазі й співучасть із розподілом ролей [10, с. 54].

З. А. Тростюк зазначає: «По-перше, у ч. 1 ст. 28 КК міститься вказівка на те, що всі співучасники мають бути саме виконавцями, а в ч. 2 цієї статті зазначається лише, що злочин повинні вчинити дві або більше особи (і аж ніяк не виконавці). По-друге, у визначенні вчинення злочину групою осіб законодавець вказує, що два або більше виконавці беруть участь у вчиненні злочину, а, скоюючи злочин за попередньою змовою групою осіб, дві або більше особи спільно вчиняють злочин. Зміст поняття «спільне вчинення злочину» можна витлумачити, виходячи зі ст. 27 КК, в якій визначаються види співучасників [11, с. 261]. Авторка робить висновок, що «для скоєння злочину за попередньою змовою групою осіб можлива як проста, так і складна форма співучасті з розподілом ролей між співучасниками» [11, с. 262]. Такої думки дотримуються й інші вчені [12, с. 4; 13, с. 223; 14, с. 72; 15, с. 5; 16, с. 48; 17, с. 243; 18, с. 190-191].

Н. Ярмиш аргументовано доводить, що «попередня змова групи осіб» передбачає відповідну змову саме співвиконавців злочину, тобто осіб, які виконують хоча б частину його об'єктивної сторони: «У ч. 1 законодавець сформулював, що таке група осіб, охарактеризував її з об'єктивної сторони – визначив як два і більше виконавців. У ч. 2, не повторюючи сказаного про групу, він роз'яснює, яку саме змову слід вважати попередньою. Такий прийом цілком відповідає правилам законодавчої техніки, що ґрунтуються на законах формальної логіки, отже, на здоровому глузді. Слід згадати про те, що саме співвиконавство значно збіль-

шує суспільну небезпеку злочину – через об'єднання зусиль злочинців, залякування потерпілого, подолання його опору. Навряд чи, наприклад, таким же небезпечним, як напад двох виконавців, є посягання, при якому виконавець один, а друга людина (про яку потерпілий може навіть не підозрювати) колись порадила йому, в який саме спосіб здійснити задумане, чи викликала у нього бажання скоїти злочин. Без сумніву, питання про можливість застосування ознаки «за попередньою змовою групи осіб» до так званої складної співучасті, тобто співучасті з розподілом ролей у юридичному сенсі, має вирішуватися однаково щодо будь-якого виду «другорядних» співучасників» [10, с. 56]. Такої ж позиції дотримується значна група дослідників [19, с. 37-38, 65; 20, с. 7-8; 21, с. 181; 22, с. 94-95].

На нашу думку, остання позиція є більш слушною, логічно виправданою та досить аргументованою. Це підтверджується положеннями, що містяться в роз'ясненнях, які надає з цього приводу у своїх постановках Пленум Верховного Суду України (п. 18 постанови Пленуму ВСУ від 8 жовтня 2004 р. № 15 «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів» [23]; п. 19 постанови Пленуму ВСУ від 15 квітня 2005 р. № 5 «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» [5]; п. 9 постанови Пленуму ВСУ від 3 червня 2005 р. № 8 «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» [24]; п. 9 постанови Пленуму ВСУ від 30 травня 2008 р. № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» [25]; п. 24 постанови Пленуму ВСУ від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у злочинах проти власності» [26] (йдеться про технічний розподіл ролей між співвиконавцями).

Проте в окремих випадках Пленум вдається до розширеного тлумачення поняття співвиконавства за рахунок визнання виконавцями і тих осіб, які здійснюють суто пособницькі функції (абз. 2 п. 16 постанови Пленуму ВСУ від 7 лютого 2003 р. № 2 «Про судову практику у справах про злочин проти життя і здоров'я особи») [6].

Висновки

Для уникнення формальних та змістових неточностей пропонуємо доповнити ч. 2 ст. 121 КК України та зазначити: «Умисне тяжке тілесне ушкодження, ...вчинене групою осіб, групою осіб за попередньою змовою...». При

цьому бажано виокремити вчинення злочину організованою групою в окремий особливо кваліфікований склад умисного тяжкого тілесного ушкодження та доповнити чинний КК частиною 3: «Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене організованою групою», встановити підвищену кримінальну відповідальність.

Вважаємо, що у разі, коли поряд із виконавцем умисного тяжкого тілесного ушкодження у вчиненні злочину беруть участь організатор, підбурювач чи пособник, то їхні дії слід кваліфікувати за ч. 1 ст. 121 КК (для виконавця), ч. 3 ст. 27, ч. 1 ст. 121 КК (для організатора), ч. 4 ст. 27, ч. 1 ст. 121 КК (для підбурювача), ч. 5 ст. 27, ч. 1 ст. 121 КК (для пособника). За наявності двох і більше співвиконавців злочину вчинене слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 121 КК.

Список використаних джерел:

1. Вирок Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 18.03.2013 року. Справа № 285/499/13-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30029048>.

2. Шапченко С.Д. Принцип верховенства права і Кримінальний кодекс України 2001 року: деякі теоретичні, законодавчі та правозастосовні проблеми. Законодавство України. Науково-практичні коментарі. 2002. № 5. С. 85-92.

3. Вирок Богородчанського районного суду Івано-Франківської області від 28.09.11. Справа № 1-117/11 року. / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/19424001>.

4. Вирок Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 06.03.2018. Справа № 541/237/18. / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72610059>.

5. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму ВСУ від 15 квітня 2005 р. № 5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05>.

6. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму ВСУ від 7 лютого 2003 р. № 2. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.

7. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму ВСУ від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05>.

8. Ус О. Правила кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті. Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 1 (76). С. 149-159.

9. Вирок Кіровського районного суду м. Кіровограда від 22.05.2013. Справа № 1109/9700/12 / Єдиний державний реєстр

судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31370565>.

10. Ярмиш Н. Проблеми кваліфікації злочинів, вчинених групою осіб за попередньою змовою. Вісник Національної академії прокуратури України. 2010. № 4. С. 53-58.

11. Тростюк З. А. Про деякі логічні дефекти регламентації інституту співучасті у злочині в Кримінальному кодексі України. Часопис Київського університету права. 2010. № 2. С. 260-263.

12. Альошин Д. П. Кримінальна відповідальність за розкрадання, вчинене у співучасті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кан. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінальновиконавче право». Х., 2002. 20 с.

13. Кримінальне право України: Загальна частина: підруч. / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4е вид., перероб. і допов. Х.: Право, 2010. 456 с.

14. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: за станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001 року / за ред. С.С. Яценка. К.: А.С.К., 2002. 936 с.

15. Арутюнов А. Н. Кваліфікація преступлений, совершенных группой лиц по предварительному сговору. Уголовное право. 2007. № 3. С. 4-6.

16. Иванов Н.Г. Критерии разграничения преступных группировок. Российская юстиция. 1999. № 5. С. 47-48.

17. Козлов А. П. Соучастие: традиции и реальность : монография. СПб., 2001. 362 с.

18. Орловський Р. С. Вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб. Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 27 (66). 2004. № 1. С. 187-193.

19. Бурчак Ф. Г. Учение о соучастии по советскому праву : монография. К.: «Наукова думка», 1969. 213 с.

20. Галиакбаров Р. Р. Квалификация групповых преступлений : монография. М.: «Юрид. лит-ра», 1980. 80 с.

21. Дудоров О. О. Вирішення питання про якісний склад групи осіб за попередньою змовою в законодавстві, доктрині і судовій практиці. Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності: матеріали міжнар.-наук. практ. конф., 8-9 жовтн. 2015 р. / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Х.: Право, 2015. С. 176-181.

22. Дядькин Д. С. Совершенствование уголовного-правового института соучастия в преступлении : дис... к. ю. н.: 12.00.08. М., 2002. 231 с.

23. Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: Постанова Пленуму ВСУ від 8 жовтня 2004 р. № 15. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-04>.

24. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму ВСУ від 3 червня 2005 р. № 8. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05>.

25. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: Постанова Пленуму ВСУ від 30 травня 2008 р. № 5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08>.

26. Про судову практику у злочинах проти власності: Постанова Пленуму ВСУ від 6 листопада 2009 р. № 10. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>.

В статье рассматриваются проблемные аспекты квалификации причинения вреда здоровью группой лиц. Обосновывается тезис о том, что в указанных случаях действия лиц необходимо квалифицировать в зависимости от их направленности умысла с учетом фактического причиненного вреда здоровью потерпевшего.

Ключевые слова: группа лиц, субъект преступления, тяжкое телесное повреждение, квалификация преступлений.

The article dwells upon the problem aspects of the qualification of causing harm to health by a group of persons. The thesis is substantiated that in these cases the actions of persons are to be qualified depending on their intentional character, taking into account the actual harm done to the victim's health.

Key words: group of persons, subject of crime, severe bodily injury, qualification of crimes.